

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE
UPRAVA ZA VETERINARSTVO I
SIGURNOST HRANE

10000 Zagreb, Ul. grada Vukovara 78, P.P. 1034

Telefon: 61 06 111, Telefax: 61 09 201

KLASA: 322-02/22-01/41

URBROJ: 525-09/561-24-3

Zagreb, 24. siječnja 2024.

Program iskorjenjivanja infekcije bakterijama *Brucella abortus*, *B. melitensis* i *B. suis* u populaciji ovaca i koza u Republici Hrvatskoj

Verzija 02 - siječanj 2024. godine

Sadržaj:

1. UVOD	3
2. PRAVNA OSNOVA ZA PROVOĐENJE PROGRAMA	3
3. GEOGRAFSKO PODRUČJE PROVEDBE PROGRAMA	3
4. OPIS EPIDEMIOLOŠKE SITUACIJE	3
5. OPIS STRATEGIJE KONTROLE BOLESTI	4
5.1. POPULACIJA ŽIVOTINJA UKLJUČENA U PROVEDBU PROGRAMA.....	4
5.2. TESTIRANJE U SVRHU DODJELE i VRAĆANJA ZDRAVSTVENOG STATUSA OBJEKTU	4
5.3. TESTIRANJE U SVRHU ZADRŽAVANJA ZDRAVSTVENOG STATUSA OBJEKTA.....	5
5.4. TESTIRANJE ZBOG PREMJEŠTANJA.....	5
5.5. DODATNE MJERE NA RIZIČNOM PODRUČJU.....	6
5.6. SUSPENDIRANJE, POVLAČENJE i VRAĆANJE STATUSA SLOBODNO OD BOLESTI	6
5.7. DIJAGNOSTIČKE METODE.....	7
6. SUMNJA NA BOLEST	8
6.1. MJERE NA OBJEKTU U KOJEM JE UTVRĐENA SUMNJA NA BOLEST	8
6.2. MJERE NA EPIDEMIOLOŠKI POVEZANOM OBJEKTU	9
7. POTVRĐENI SLUČAJ BOLESTI	10
7.1. MJERE NA OBJEKTU U KOJEM JE POTVRĐENA PRISUTNOST BOLESTI.....	10
7.2. MJERE NA EPIDEMIOLOŠKI POVEZANOM OBJEKTU	12
8. BIOSIGURNOSNE MJERE	12
9. CIJEPLJENJE	12
10. ODSUPANJA U SKLADU S ČLANKOM 19. DELEGIRANE UREDBE (EU) 2020/689.....	12
11. KOORDINIRANE MJERE S DRUGIM DRŽAVAMA ČLANICAMA ILI TREĆIM ZEMLJAMA	12
12. OPIS ORGANIZACIJE, NADZORA I ULOGA DIONIKA UKLJUČENIH U PROGRAM ISKORJENJIVANJA	12
12.1. TIJELA NADLEŽNA ZA KOORDINACIJU I NADZOR PROVEDBE PROGRAMA	12
Obveze Ministarstva poljoprivrede:	13
Obveze Državnog inspektorata Republike Hrvatske	13
12.2. OBVEZE I ODGOVORNOSTI SVIH UKLJUČENIH DIONIKA.....	13
Subjekti odgovorni za objekte u kojima se drže ovce i koze:	13
Ovlaštene veterinarske organizacije.....	13
Veterinari	14
Hrvatski veterinarski institut	14
13. TRAJANJE PROGRAMA ISKORJENJIVANJA	14
14. SREDNJOROČNI CILJEVI PROGRAMA ISKORJENJIVANJA	15
15. UZORKOVANJE I PLAN DOSTAVE UZORAKA	15
16. FINANCIRANJE	17

1. UVOD

Infekcija bakterijama *Brucella abortus*, *B. melitensis* i *B.suis* ovaca i koza je bolest kategorije B te se obavezno iskorjenjuje u svim državama članicama koje nemaju status slobodno od ove bolesti. Program iskorjenjivanja infekcije bakterijama *Brucella abortus*, *B. melitensis* i *B.suis* ovaca i koza u Republici Hrvatskoj izrađen je u skladu sa zahtjevima Delegirane uredbe (EU) 2020/689 te je odobren od strane Europske komisije Provedbenom uredbom 2021/620.

2. PRAVNA OSNOVA ZA PROVOĐENJE PROGRAMA

- [Zakon o zdravlju životinja](#) (Narodne novine, broj 152/22), u daljnjem tekstu Zakon
- [Uredba \(EU\) 2016/429](#) Europskog parlamenta i Vijeća od 9. ožujka 2016. o prenosivim bolestima životinja te o izmjeni i stavljanju izvan snage određenih akata u području zdravlja životinja („Zakon o zdravlju životinja”)
- [Delegirana Uredba Komisije \(EU\) 2020/689](#) od 17. prosinca 2019. o dopuni Uredbe (EU) 2016/429 Europskog parlamenta i Vijeća u pogledu pravila o nadziranju, programima iskorjenjivanja i statusu „slobodno od bolesti” za određene bolesti s popisa i emergentne bolesti (SL L 174, 3.6.2020.)
- [Provedbena Uredba \(EU\) 2021/620](#) od 15. travnja 2021. o utvrđivanju pravila za primjenu Uredbe (EU) 2016/429 Europskog parlamenta i Vijeća u pogledu odobravanja statusa „slobodno od bolesti” i statusa područja na kojemu se ne provodi cijepljenje za određene države članice ili njihove zone ili kompartimente s obzirom na određene bolesti s popisa te u pogledu odobravanja programa iskorjenjivanja tih bolesti s popisa
- Naredba o provedbi i financiranju mjera sprječavanja, kontrole i nadziranja bolesti životinja na području Republike Hrvatske (Narodne novine, broj 1/23), u daljnjem tekstu Naredba
- [Uredba \(EZ\) br. 853/2004](#) Europskog Parlamenta i Vijeća od 29. travnja 2004.o utvrđivanju određenih higijenskih pravila za hranu životinjskog podrijetla

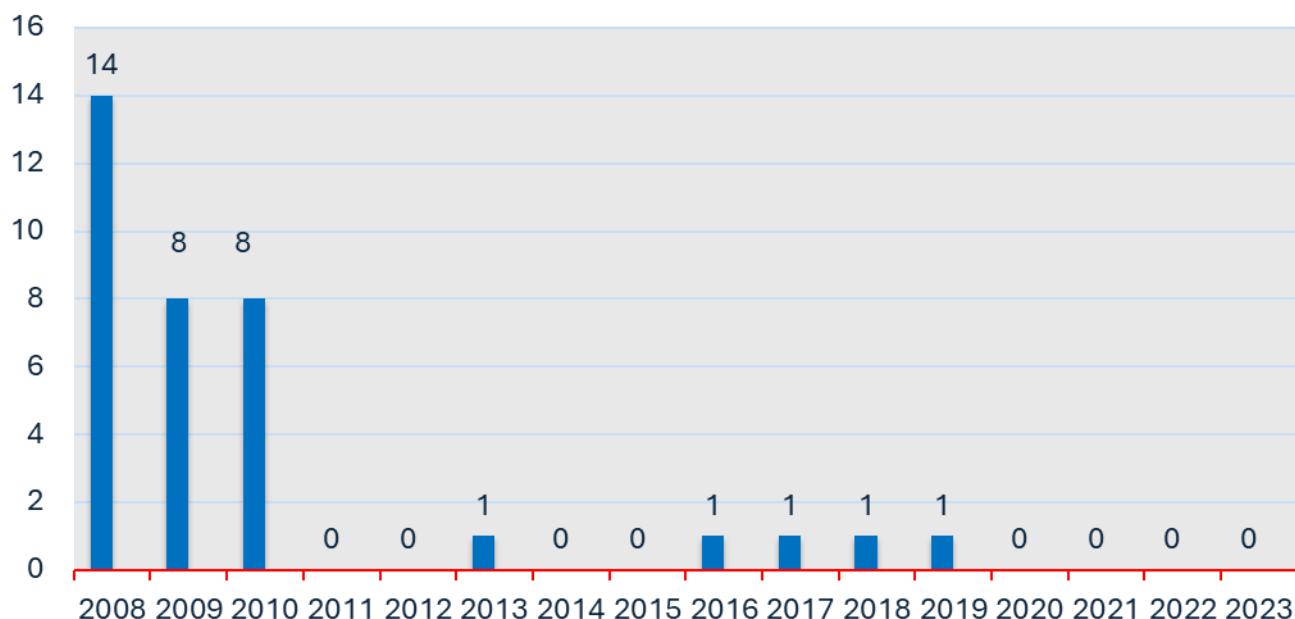
3. GEOGRAFSKO PODRUČJE PROVEDBE PROGRAMA

Program iskorjenjivanja se provodi na cijelom području Republike Hrvatske (RH). Cilj programa je ispuniti uvjete iz Priloga IV, Dijela I, Poglavlja 4., Odjeljka 1. Delegirane uredbe 2020/689 RH na cijelom području RH. Uzimajući u obzir mogućnost sporadičnog pojavljivanja infekcije bakterijama *Brucella abortus*, *B. melitensis* i *B.suis* tijekom provedbe programa, što bi onemogućilo ostvarenje statusa na razini cijelog teritorija RH, ispunjavanje uvjeta će se razmatrati i na razini županija.

4. OPIS EPIDEMIOLOŠKE SITUACIJE

Bruceloza ovaca i koza se u RH kontrolira dugi niz godina. Dodjela zdravstvenih statusa u skladu s Direktivom 91/68 započela je 2012 godine. Tijekom 2012. i 2013. godine zdravstveni statusi su dodjeljivani samo gospodarstvima iz kojih se mlijeko stavljalalo u javnu potrošnju. Od 2014 godine program dodjele zdravstvenih statusa se provodi na cijelom području RH na svim objektima na kojima se drže ovce i/ili koze. Na slici 1 prikazan je broj potvrđenih infekcija *B.melitensis* u razdoblju 2008. do 2022. godine.

Slika 1. Broj potvrđenih slučajeva bolesti u razdoblju od 2008. godine do 2022. godine

B. abortus nije potvrđena u RH od 1965. godine. *B. suis* nikada nije potvrđena u populaciji preživača. U domaćih i divljih svinja potvrđena je prisutnost samo *B. suis* biovara 2. Analizom rezultata programa iskorjenjivanja tijekom proteklih godina i epidemioloških istraživanja potvrđenih slučajeva bolesti, nije utvrđena dodatna populacija životinja koja je bila ili bi mogla biti uključena u širenje bolesti.

Tijekom 2022. godine utvrđene su 3 sumnje, a tijekom 2023. utvrđeno je 6 sumnji na bolest, koje su sve polučile negativan rezultat bakteriološkom pretragom.

5. OPIS STRATEGIJE KONTROLE BOLESTI

5.1. POPULACIJA ŽIVOTINJA UKLJUČENA U PROVEDBU PROGRAMA

Ciljana populacija životinja za provođenje programa iskorjenjivanja: **držane ovce i koze starije od 6 mjeseci (nekastrirane životinje).**

Dodatne populacije životinja se uključuju u provedbu mjera u slučaju sumnje ili potvrđenog slučaja bolesti, u skladu s Uputom Ministarstva iz članka 42. stavka 4. ili članka 46. stavka 3. Zakona.

5.2. TESTIRANJE U SVRHU DODJELE i VRAĆANJA ZDRAVSTVENOG STATUSA OBJEKTU

Testiranje za dodjelu statusa objektu – slobodno od infekcije bakterijama *Brucella abortus*, *B.melitensis* i *B. suis* provodi se u skladu s Prilogom IV, Dijelom I, Poglavljem 1, Odjeljkom 1 točkom 2. Delegirane uredbe 2020/689.

- a) Svakom objektu u kojem se nalaze ovce i/ili koze koje potječu iz država članica slobodnih od bolesti automatski se dodjeljuje status
- b) Svakom objektu u kojem su sve ovce i/ili koze testirane s negativnim rezultatom (**jednokratno testiranje**) bez odlaganja se dodjeljuje status slobodno od bolesti
- c) U testiranje iz točke b) ubraja se i testiranje provedeno na objektu porijekla ovaca i/ili koza koje je provedeno u razdoblju 30 dana prije premještanja na novi objekt.
- d) Testiranje s ciljem vraćanja statusa objektu kojem je status suspendiran ili povučen provodi se na način i u rokovima kako je određeno rješenjem nadležnog veterinarskog inspektora, bez odlaganja.

5.3. TESTIRANJE U SVRHU ZADRŽAVANJA ZDRAVSTVENOG STATUSA OBJEKTA

Uvjeti za zadržavanje statusa objekta slobodno od infekcije bakterijama *Brucella abortus*, *B.melitensis* i *B. suis* propisani su Prilogom IV, Dijelom I, Poglavljem 1, Odjeljkom 2. Delegirane uredbe 2020/689.

Za zadržavanje statusa mora biti provedeno jedno serološko testiranje s negativnim rezultatima tijekom 2023. godine na uzorcima uzetima od svih nekastriranih ovaca ili koza starijih od šest mjeseci u objektu, s razmakom ne većim od 12 mjeseci u odnosu na testiranje iz prethodne godine.

5.4. TESTIRANJE ZBOG PREMJEŠTANJA

U skladu s Odjeljkom 2, Poglavlja 1, Dijela I, Priloga IV, da bi objekt zadržao status „slobodno od bolesti“ sve ovce i koze koje ulaze u objekt moraju potjecati iz objekata slobodnih od infekcije bakterijama *Brucella abortus*, *B.melitensis* i *B. suis* te moraju zadovoljavati sljedeće uvjete:

- potjecati iz država članica koje su slobodne od bolesti
ili
- imati negativan rezultat serološkog testiranja ne stariji od 30 dana (ili biti izolirane od ostalih životinja u objektu odredišta dok se ne provede serološko testiranje tijekom narednih 30 dana u objektu odredišta)
te
- po uvođenju u objekt, gravidne ženke koje nisu prethodno pretražene, nakon poroda moraju se držati u izolaciji do negativnog serološkog testiranja koje se provodi najranije 30 dana nakon poroda.

5.5. DODATNE MJERE NA RIZIČNOM PODRUČJU

Na rizičnom području poduzimaju se sljedeće dodatne mjere:

- a) testiranje mora biti provedeno najkasnije do 31. ožujka tekuće godine
 - b) zabranjeno je premještanje na pašu izvan objekta porijekla prije provedbe testiranja iz točke a)
 - c) obavezno je provođenje testiranja nakon povratka s pašne izvan objekta porijekla
-

Popis općina koja se smatraju rizičnim područjem na kojem se poduzimaju dodatne mjere:

Ličko senjska županija:

Plitvička jezera i Korenica

Sisačko-moslavačka županija:

Topusko i Dvor na Uni

Karlovačka županija:

Cetingrad, Vojnić i Krnjak

Šibensko kninska:

Civljane

Dubrovačko-neretvanska:

Metković

5.6. SUSPENDIRANJE, POVLAČENJE i VRAĆANJE STATUSA SLOBODNO OD BOLESTI

Suspendiranje, povlačenje i vraćanje statusa slobodno od bolesti obveza je nadležnog veterinarskog inspektora u skladu s člankom 25. stavkom 5. Zakona.

Uvjeti za suspendiranje i povlačenje statusa slobodno od bolesti vezano na sumnju ili potvrđen slučaj bolesti pojašnjeni su u točkama 6. i 7. ovog Programa.

Objektima se mora suspendirati status i u slučajevima koji nisu vezani na sumnju ili potvrđen slučaj bolesti, kada nisu zadovoljeni uvjeti za zadržavanje statusa, u skladu s općim obvezama subjekta koje su navedene u članku 18. Delegirane uredbe 2020/689, točki 1. podtočki a) alinejama *i*, *ii* i *v*, posebnim zahtjevima određenima u skladu s člankom 18. točkom 1. b) *i*. ili ovim Programom.

Status može biti suspendiran najdulje 40 dana, nakon čega ga je potrebno povući.

Veterinarski inspektor rješenjem određuje mjere i rokove u kojima je iste potrebno provesti, kako bi se objektu mogao vratiti status slobodno od bolesti.

Mjere se određuju u skladu s Prilogom IV, Dijelom I, Poglavljem 1, Odjeljcima 3 i 4.

5.7. DIJAGNOSTIČKE METODE

Dijagnostiku infekcije bakterijama *Brucella abortus*, *B.melitensis* i *B. suis* provodi:

Nacionalni referentni laboratorij

Hrvatski veterinarski institut - Zagreb

Laboratorij za bakterijske zoonoze i molekularnu dijagnostiku bakterijskih zoonoza

Odjel za bakteriologiju i parazitologiju

Savska cesta 143, pp 183, 10 000 Zagreb

U Nacionalnom referentnom laboratoriju provode se sljedeći testovi u sklopu programa iskorjenjivanja infekcije bakterijama *Brucella abortus*, *B.melitensis* i *B. suis* u ovaca i koza:

- Rose Bengal test (RBT)
- Reakcija vezanja komplementa (RVK)
- Kultivacija i identifikacija uzročnika *Brucella* spp.

Područni zavodi Hrvatskog veterinarskog instituta provode Rose Bengal Test.

Veterinarski zavod Split

Laboratorij za dijagnostiku

Poljička cesta 33, 21 000 Split

Veterinarski zavod Rijeka

Laboratorij za dijagnostiku

Podmurvice 29, 51 000 Rijeka

Veterinarski zavod Križevci

Laboratorij za dijagnostiku

Zakmardijeva 10, 48 260 Križevci

Veterinarski zavod Vinkovci

Laboratorij za dijagnostiku

Josipa Kozarca 24, 32 100 Vinkovci

Za dodjelu i održavanje statusa objekata slobodnih od infekcije bakterijama *Brucella abortus*, *B.melitensis* i *B. suis* koristi se RBT kao screening metoda.

Svi uzorci pozitivni na RBT pretražuju se s RVK. U slučaju pozitivnog RBT u područnim zavodima Hrvatskog veterinarskog instituta, RBT se ponavlja u NRL paralelno s izvođenjem RVK.

Ukoliko je više od 5 % ovaca i/ili koza iz objekta pozitivno na RBT, svi uzorci iz tog objekta pretražuju se s metodom RVK.

Uzorci za kultivaciju i identifikaciju uzročnika uključuju: uterus, testise, slezenu, plod, limfne čvorove (supramamarni, ingvinalni, portalni, mandibularni i mezenterijalni) i mlijeko u određenim slučajevima. Uzorci za bakteriološku pretragu uzimaju se od strane djelatnika Hrvatskog veterinarskog instituta.

Brucella abortus, *B.melitensis* i *B. suis* će se identificirati molekularnom dijagnostikom (PCR).

6. SUMNJA NA BOLEST

U skladu s člankom 9. stavkom 1. Delegirane uredbe 2020/689, sumnja na infekciju bakterijama *Brucella abortus*, *B.melitensis* i *B. suis* postavlja se u slučaju:

- a) pozitivne reakcije na RVK
- b) utvrđivanja epidemiološke povezanosti s potvrđenim slučajem infekcije bakterijama *Brucella abortus*, *B.melitensis* i *B. suis*
- c) drugih epidemioloških podataka (oboljenja ljudi od bruceloze), kliničkih ili post mortem nalaza na temelju kojih veterinarski inspektor zaključi da mogu upućivati na infekciju bakterijama *Brucella abortus*, *B.melitensis*, *B. suis*

6.1. MJERE NA OBJEKTU U KOJEM JE UTVRĐENA SUMNJA NA BOLEST

U skladu sa člankom 42. stavkom 1. Zakona veterinarski inspektor rješenjem određuje mjere na objektu u kojem je utvrđena sumnja na infekciju bakterijama *Brucella abortus*, *B.melitensis* i *B. suis*:

- a) Suspenzija statusa „slobodno od bolesti“
- b) Zabrana premještanja ovaca i/ili koza s objekta, osim u slučaju premještanja izravno na klanje serološki negativnih životinja ili tovne janjadi i jaradi starosti do 6 mjeseci
- c) Izolacija životinja kod kojih postoji sumnja na bolest
- d) Zabrana pripusta i osjemenjivanja ovaca i/ili koza sumnjivih na bolest
- e) Zabrana uvođenja goveda, ovaca i/ili koza u objekt
- f) Zabrana premještanja gnoja i gnojevke s objekta
- g) Mlijeko i mliječni proizvodi
 - i. Mlijeko ovaca i/ili koza koje imaju pozitivnu reakciju na serološkom testu mora se držati odvojeno od mlijeka ostalih životinja
 - ii. Zabranjena je upotreba sirovog mlijeka s objekta
 - iii. Zabranjena je upotreba za ljudsku potrošnju mlijeka ovaca i/ili koza koje imaju pozitivnu reakciju na serološkom testu

- iv. Mlijeko ovaca i/ili koza koje imaju pozitivnu reakciju na serološkom testu smije se upotrebljavati samo za prehranu životinja iz istog objekta nakon što se termički obradi kako bi se osigurala inaktivacija uzročnika, ili se mora ukloniti
- v. Mlijeko ovaca i/ili koza koje su serološki negativne te ne pokazuju kliničke znakove bolesti može se upotrebljavati za proizvodnju sira s razdobljem zrenja od najmanje dva mjeseca te za ljudsku potrošnju nakon što je to mlijeko podvrgnuto toplinskoj obradi kako bi se utvrdila negativna reakcija na test alkalne fosfataze.
- h) Neškodljivo uklanjanje uginulih životinja, pobačenih fetusa, placenti i lohija, bez odgode
- i) Usmrćivanje ovaca i/ili koza kod kojih je utvrđena pozitivna reakcija metodom RVK bez odgode, a najkasnije u roku od 7 dana nakon postavljanja sumnje na bolest
- j) Uzimanje uzoraka usmrćenih životinja za bakteriološku i molekularnu pretragu
- k) Provođenje epidemiološkog istraživanja prema epidemiološkom upitniku iz Dodatka 1

Status objektu može biti privremeno oduzet najdulje 40 dana, nakon čega se mora ukinuti, ukoliko nisu zadovoljeni uvjeti za vraćanje statusa „slobodno od bolesti“.

U skladu s člankom 33. stavkom 6. i člankom 111. stavkom 9. Zakona, veterinarski inspektor ispunjeni epidemiološki upitnik, zapisnik i rješenje kojim su određene mjere na objektu dostavlja na email adrese: prijava.bolesti@mps.hr i martina.rubin@mps.hr.

U skladu s člankom 42. stavkom 4. Zakona Ministarstvo može uputom odrediti dodatne mjere na objektu.

Odstupanja predviđena člankom 23. Delegirane uredbe 2020/689 se ne primjenjuju.

Uzimanje uzoraka za bakteriološku pretragu od ovaca ili koza pozitivnih na RVK provode djelatnici Hrvatskog veterinarskog instituta. Iz tog razloga je prije usmrćivanja sumnjivih životinja, potrebno kontaktirati Hrvatski veterinarski institut - *Laboratorij za bakterijske zoonoze i molekularnu dijagnostiku bakterijskih zoonoza* kako bi se organiziralo preuzimanje lešine u svrhu uzimanja uzoraka za daljnju bakteriološku pretragu, na broj telefona 01/6123 672.

Mjere ostaju na snazi dok se sumnja na infekciju bakterijama *Brucella abortus*, *B.melitensis* i *B. suis* službeno ne isključi negativnim rezultatom bakteriološke pretrage uzoraka usmrćenih životinja te ukoliko su sve preostale ovce i /ili koze na objektu serološki testirane s negativnim rezultatom u posljednjih 12 mjeseci te dok se ne utvrdi da su u objektu prethodno uredno provedena testiranja s negativnim rezultatom s ciljem održavanja statusa „slobodno od bolesti“ u skladu s odredbama ovoga Programa, točke 5.4. Testiranje zbog premještanja.

6.2. MJERE NA EPIDEMIOLOŠKI POVEZANOM OBJEKTU

Ukoliko se epidemiološkim istraživanjem zbog premještanja ovaca i/ili koza u posljednjih 6 mjeseci utvrde epidemiološki povezani objekti, veterinarski inspektor određuje sljedeće mjere:

- a) Suspenzija statusa „slobodno od bolesti“
- b) Zabrana premještanja ovaca i/ili koza s ili na objekt do provedbe serološkog istraživanja kako bi se potvrdila ili isključila sumnja na bolest
- c) Žurna provedba serološkog pretraživanja ukoliko isto nije provedeno u posljednjih 30 dana na sljedeći način:

Objekt iz kojeg su u posljednjih 6 mjeseci ovce i/ili koze dopremljene **na objekt** u kojem je utvrđena sumnja, kada se utvrdi da su te životinje serološki pozitivne na objektu u kojem je utvrđena sumnja:

- i. serološko se pretraživanje svih ovaca i/ili koza

Objekt u kojeg su u posljednjih 6 mjeseci premještene ovce i/ili koze **iz objekta** u kojem je utvrđena sumnja:

- i. serološko pretraživanje ovaca i/ili koza koje su porijeklom iz objekta u kojem je utvrđena sumnja

Ukoliko se utvrdi pozitivna reakcija metodom RVK, potvrđena je sumnja na infekciju bakterijama *B.abortus*, *B.melitensis* i *B.suis* te se postupa u skladu s mjerama iz točke 6.1.

U skladu s člankom 42. stavkom 4. Zakona Ministarstvo uputom može odrediti i dodatne mjere na objektu.

7. POTVRĐENI SLUČAJ BOLESTI

U skladu s člankom 9. stavkom 1. Delegirane uredbe 2020/689, potvrđenim slučajem bolesti smatra se ovca ili koza kod koje je iz uzoraka izoliran i identificiran uzročnik *Brucella abortus*, *B.melitensis* ili *B. suis*.

7.1. MJERE NA OBJEKTU U KOJEM JE POTVRĐENA PRISUTNOST BOLESTI

Uz mjere navedene u točki 6.1. podtočkama b) do j) ovoga Programa određuje se i sljedeće:

- a) Povlačenje statusa „slobodno od bolesti“
- b) Testiranje svih ovaca i koza, goveda i svinja na objektu koje nisu serološki pretražene u posljednjih 30 dana
- c) Usmrcivanje i neškodljivo uklanjanje svih životinja kod kojih je bakteriološkom ili molekularnom pretragom utvrđena prisutnost bolesti, bez odgode, a najkasnije u roku od 7 dana od dana potvrde bolesti
- d) Dezinfekcija zaraženoga objekta i zaraženoga dvorišta te predmeta s kojima su životinje bile u kontaktu, prije njihove ponovne uporabe

- e) Dezinfekcija i neškodljivo uništavanje (zakapanje) slame, stelje i gornjih slojeva zemlje na mjestu gdje je boravila zaražena životinja
- f) Odlaganje gnoja s mjesta gdje su boravile zaražene životinje tako da do njega životinje na farmi ne mogu doći, takav gnoj mora biti tretiran odgovarajućim odobrenim dezinficijensom i pohranjen najmanje tri tjedna. Ako je gnoj potpuno prekriven, korištenje dezinficijensa nije potrebno. Tekući gnoj (gnojevka) obvezno mora biti dezinficiran. Gnoj se ni na koji način ne smije koristiti za gnojidbu vrtne povrća koje se stavlja u javnu potrošnju
- g) Veterinarski inspektor utvrđuje sljedivost te određuje obradu ili zbrinjavanje svih proizvoda iz zaraženog objekta ukoliko se epidemiološkim istraživanjem utvrdi da bi proizvodi iz zaraženog objekta mogli predstavljati rizik za širenje bolesti ili bi mogli utjecati na zdravlje ljudi
- h) Dodatno detaljno epidemiološko istraživanje, u okviru kojega moraju biti prikupljeni podaci o kretanju životinja s ili na gospodarstvo u posljednjih 12 mjeseci
- i) Nakon usmrćivanja i neškodljivoga uklanjanja životinja, a prije uvođenja novih životinja na objekt, nastambe i druga mjesta na/u kojima se drže životinje, oprema za mužnju, alati za čišćenje staje ili dvorišta, kontejneri te ostali pribor koji se koristi u radu sa životinjama moraju biti oprani i dezinficirani, pod kontrolom veterinarskog inspektora i u skladu s mjerama naređenim od strane veterinarskog inspektora.
- j) Ponovno korištenje pašnjaka na kojima su boravile zaražene životinje dopušteno je nakon najmanje 60 dana nakon što je zadnja zaražena životinja napustila te pašnjake, a u zimskim mjesecima nakon 90 dana
- k) Testiranje s ciljem vraćanja statusa stada „slobodno od bolesti“ na svim ovcama i/ili kozama starijima od 6 mjeseci (nekastrirane životinje) na sljedeći način:

Nakon što su uklonjene sve životinje kod kojih je utvrđena bolest te čiji rezultati serološkog testiranja nisu bili negativni provodi se dvokratno testiranje:

- a. prvi test se mora provesti na uzorcima uzetima najranije tri mjeseca nakon uklanjanja posljednje životinje kod koje je potvrđena bolest te posljednje životinje koja je imala pozitivan rezultat serološkog testa
- b. drugi se test mora provesti na uzorcima uzetima najranije šest mjeseci, ali ne kasnije od 12 mjeseci nakon datuma prvog uzorkovanja

Ako je kod samo jedne ovce ili kože koje se drže u objektu potvrđena infekcija bakterijom *B. suis*, biovarom 2, status slobodno od bolesti se može vratiti nakon jednokratnog serološkog testiranja s negativnim rezultatom s time da se serološko testiranje provodi na uzorcima uzetima najranije tri mjeseca nakon uklanjanja posljednje životinje kod koje je potvrđena bolest te posljednje životinje koja je imala pozitivan rezultat serološkog testa.

U skladu s člankom 45. stavkom 4. i člankom 111. stavkom 9. Zakona, veterinarski inspektor ispunjeni epidemiološki upitnik, zapisnik i rješenje kojim su određene mjere na objektu dostavlja na email adrese: prijava.bolesti@mps.hr i martina.rubin@mps.hr.

U skladu s člankom 46. stavkom 3. Zakona Ministarstvo uputom određuje dodatne mjere na objektu te mjere koje se provode na svinjama kod kojih se utvrdi pozitivan rezultat serološkim pretraživanjem.

Mjere koje se provode na govedima kod kojih se utvrdi pozitivan rezultat serološkim pretraživanjem određuju se uputom u skladu s člankom 46. stavkom 6. Zakona.

7.2. MJERE NA EPIDEMIOLOŠKI POVEZANOM OBJEKTU

Na epidemiološki povezanim objektima određuju se mjere u skladu s uputom Ministarstva iz članka 46. stavka 3. Zakona.

8. BIOSIGURNOSNE MJERE

Biosigurnosne mjere propisane su člankom 13. Naredbe.

9. CIJEPLJENJE

Cijepljenje je zabranjeno.

10. Odstupanja u skladu s člankom 19. delegirane Uredbe (EU) 2020/689

Subjekti odgovorni za sljedeće objekte izuzeti su od obveze stjecanja i održavanja statusa „slobodno od bolesti“:

- (a) zatvoreni objekti,
- (b) objekti u kojima se životinje drže samo za operacije okupljanja,
- (c) objekti u kojima se životinje drže samo za potrebe predstava sa životinjama i
- (d) putujući cirkusi.

11. KOORDINIRANE MJERE S DRUGIM DRŽAVAMA ČLANICAMA ILI TREĆIM ZEMLJAMA

Koordinirane mjere s drugim državama članicama ili trećim zemljama nisu predviđene. U slučaju utvrđivanja epidemiološke povezanosti s objektima iz država članica ili trećih zemalja, Ministarstvo poljoprivrede obavještava subjekte i druga relevantna tijela te nadležno tijelo u državama članicama ili trećim zemljama.

12. OPIS ORGANIZACIJE, NADZORA I ULOGA DIONIKA UKLJUČENIH U PROGRAM ISKORJENJIVANJA

12.1. TIJELA NADLEŽNA ZA KOORDINACIJU I NADZOR PROVEDBE PROGRAMA

Nadležno tijelo za uspostavljanje programa iskorjenjivanja je Ministarstvo poljoprivrede. Nadzor i kontrolu provedbe Programa provode veterinarski inspektori Državnog inspektorata Republike Hrvatske.

Obveze Ministarstva poljoprivrede:

- koordinacija i organizacija implementacije programa,
- prikupljanje, analiza i praćenje podataka,
- evaluacija rezultata implementacije programa,
- priprema uputa za provedbu dodatnih mjera,
- prijava podataka u skladu s Provedbenom uredbom 2021/2002 i
- dodjela statusa „slobodno od bolesti“ u skladu s člankom 24. stavkom 5. Zakona.

Obveze Državnog inspektorata Republike Hrvatske

Program iskorjenjivanja infekcije bakterijama *Brucella abortus*, *B. melitensis* i *B. suis* u populaciji ovaca i koza u Republici Hrvatskoj određen je kao prioritet u skladu s Vodičem za organizaciju službenih kontrola u području zdravlja životinja.

Veterinarski inspektori Državnog inspektorata

- postupaju u slučajevima sumnje ili potvrđenog slučaja bolesti,
- suspendiraju ili povlače statuse objektima,
- vraćaju status „slobodno od bolesti“,
- nadziru provođenje programa i mjera određenih ovim programom od strane ovlaštenih veterinarskih organizacija i subjekata i
- provode službene kontrole u skladu s Vodičem za organizaciju službenih kontrola.

12.2. OBVEZE I ODGOVORNOSTI SVIH UKLJUČENIH DIONIKA

Subjekti odgovorni za objekte u kojima se drže ovce i koze:

Subjekti su odgovorni za primjenu zahtjeva iz članka 10. Uredbe 2016/429, članka 18. Delegirane uredbe 2020/689, članka 2. stavaka 1., 2. i 3. Naredbe te članka 18. stavaka 2. i 3. Zakona.

Ovlaštene veterinarske organizacije

Ovlaštene veterinarske organizacije, u području svojih nadležnosti, provode uzorkovanje krvi ovaca i koza na način propisan ovim programom i u skladu s člankom 17. stavcima 1., 2. i 15. Naredbe te dodjeljuju statuse objektima koja zadovoljavaju uvjete u skladu s člankom 24. stavkom 4. Zakona.

Obaveze ovlaštenih veterinarskih organizacija:

- a) uzimanje uzoraka,
- b) dostava uzoraka u laboratorij prema rasporedu iz točke 15.,
- c) dodjela statusa „slobodno od bolesti“,
- d) provođenje istraživanja kod svake sumnje na bolest,
- e) prijava sumnje i potvrđenog slučaja bolesti,
- f) ponavljanje uzorkovanja na vlastiti trošak u slučaju dostave hemolitičnih uzoraka u laboratorij,
- g) izvještavanje nadležnog veterinarskog inspektora o svakom subjektu koji odbija provesti mjere propisane ovim Programom te o svakom subjektu kod kojeg se utvrde nesukladnosti,
- h) obavještanje subjekta o svakom pozitivnom nalazu utvrđenom na objektu pod njegovom odgovornošću i
- i) izvješćivanje u skladu s člankom 17. stavkom 8. Naredbe.

Veterinari

Veterinari su dužni tijekom obavljanju svojih aktivnosti primjenjivati odredbe članka 2. stavaka 4. i 5. Naredbe.

Hrvatski veterinarski institut

Laboratoriji uključeni u ovaj Program dužni su:

- a) provoditi laboratorijsko pretraživanje u skladu s člancima 16. i 17. Uredbe (EU) 2016/429, člankom 6. Delegirane uredbe 2020/689, odnosno člankom 2. stavcima 6., 7. i 8. te člankom 17. stavkom 11. Naredbe,
- b) izvještavati o provedenom pretraživanju u sklopu ovoga programa, sa svim relevantnim podacima u xml. obliku, a za potrebe izvješćivanja Europske agencije za sigurnost hrane i druge potrebe izvješćivanja, odnosno analize provedbe programa,
- c) izvještavati o provedenom pretraživanju u sklopu ovoga programa u skladu s člankom 17. stavcima 9. i 10. Naredbe i
- d) nalaz svake laboratorijske pretrage dostavljati Ministarstvu poljoprivrede, Upravi za veterinarstvo i sigurnost hrane, Državnom inspektoratu i ovlaštenoj veterinarskoj organizaciji sukladno članku 17. stavcima 12. i 13. Naredbe.

13. TRAJANJE PROGRAMA ISKORJENJIVANJA

- a) Komponenta 5.2. programa - testiranje zbog dodjele zdravstvenog statusa objektu, provodi se do 31. prosinca 2024. godine.

- b) Komponenta 5.3. programa –testiranje u svrhu zadržavanja zdravstvenog statusa objekata provodi se do 30. listopada 2024. godine.
- c) Komponenta 5.4. programa - testiranje zbog premještanja provodi se do 31. prosinca 2024. godine.
- d) Komponenta 5.5. programa - dodatne mjere na rizičnom području –provodi se u rokovima kako je određeno u točki A.5.5.

14. SREDNJOROČNI CILJEVI PROGRAMA ISKORJENJIVANJA

14.1. Očekivano godišnje smanjenje broja zaraženih objekata

Očekivani broj zaraženih gospodarstava tijekom provedbe programa: 0

14.2. Očekivano godišnje povećanje broja objekata slobodnih od bolesti

Najmanje 99,8 % objekata slobodnih od bolesti koji predstavljaju najmanje 99,9 % populacije ovaca i koza u RH.

15. UZORKOVANJE I PLAN DOSTAVE UZORAKA

Način uzorkovanja krvi ovaca i koza

Prije samog uzorkovanja na gospodarstvu, potrebno je ispisati pripadajući obrazac za uzorkovanje radi pretrage uzoraka krvi na brucelozu, iz aplikacije JRDŽ (*OvKo.Bmel obrazac*), na kojem će biti upisane sve ovce i koze na gospodarstvu starije od 6 mjeseci. Epruvete s uzorcima označavaju se brojevima uzoraka dobivenim na ispisanom obrascu. Po povratku s gospodarstva, sve uzete uzorke potrebno je upisati u aplikaciju, te označiti pretrage na koje se uzorci dostavljaju. U slučaju mješovitih gospodarstava (na kojima se nalaze i ovce i koze) nužno je ispisati iz sustava odvojene obrasce, za svaku vrstu zasebno! Nije moguće upisati podatke za uzorke različitih vrsta na istom obrascu.

Prilikom uzorkovanja, od svake životinje potrebno je uzeti 8 - 9 ml krvi (otprilike dva prsta do vrha epruvete). Krv se vadi isključivo sterilnim injekcionim iglama, šireg promjera, u cilju prevencije eritrolize. Uzorke krvi potrebno je pohraniti na temperaturu hladnjaka (4 - 8°C), ne smrzavati ili pregrijavati.

Dostava uzoraka

Uzorci krvi šalju se na pretragu uz prateći *OvKo.Bmel* obrazac, ispisan nakon unosa uzoraka u aplikaciju, u službene laboratorije HVI, u roku od 24 do najviše 36 sati, kako bi se izbjegla pojava hemolize. Svaki hemolitični uzorak biti će odbijen od strane laboratorija kao nepodesan za pretragu, a ovlaštena veterinarska organizacija je u takvim slučajevima dužna ponoviti uzorkovanje i dostavu uzoraka o vlastitom trošku.

Svaka epruveta mora biti označena brojem identičnim broju koji je uz predmetnu životinju ispisan na dostavljenom *OvKo.Bmel* obrascu, na način da se osigura sljedivost svakog uzorka. Ukoliko se u istom paketu dostavljaju uzorci krvi s više različitih gospodarstava (JIBG-a) uzorci s različitih gospodarstava moraju biti jasno fizički razdvojeni. Ukoliko uzorci s različitih gospodarstava nisu jasno fizički razdvojeni laboratoriji Hrvatskog veterinarskog instituta iste neće zaprimiti.

Pravilan način pakiranja u slučaju dostave uzoraka s više JIBG-a

Plan dostave uzoraka po županijama/laboratorijima

Uzorki se u pojedine Zavode dostavljaju prema regionalnoj podjeli (po županijama), a dostava uzorka sukladno navedenoj podjeli je obavezna.

Raspored dostave uzoraka u pojedine Zavode HVI:

Dostava uzoraka krvi u pojedine HVI Zavode – podjela po županijama	
HVI – Zagreb	Zagrebačka, Sisačko-moslavačka, Karlovačka, Grad Zagreb, Krapinsko-zagorska i Varaždinska županija
HVI - Križevci	Bjelovarsko-bilogorska, Koprivničko-križevačka i Međimurska županija
HVI – Vinkovci	Osječko-baranjska, Vukovarsko-srijemska, Požeško-slavonska, Brodsko-posavska, Virovitičko-podravska
HVI – Rijeka	Primorsko-goranska, Ličko-senjska, Istarska
HVI – Split	Splitsko-dalmatinska, Šibensko-kninska, Dubrovačko-neretvanska, Zadarska

Uz dostavu uzoraka obuhvaćenih ovim programom nije potreban prateći LABNAR obrazac – svi potrebni podaci sadržani su u obrascu *OvKo.Bmel* ispisanom iz *B. melitensis* aplikacije, koji je ujedno i preduvjet za mogućnost naplate izvršenog uzorkovanja od Ministarstva poljoprivrede.

Naručivanje epruveta

Ovlaštene veterinarske organizacije mogu naručiti epruvete na telefon 01/6123-615 ili osobno u Laboratoriju za hranjive podloge i sterilizaciju HVI Zagreb. Preporuča se naručivanje epruveta koje zadovoljavaju potrebe uzorkovanja za narednih mjesec dana (ne odjednom za cijelu akciju uzorkovanja) kako bi se osiguralo da kapaciteti laboratorija udovolje svim zahtjevima.

16. FINANCIRANJE

Provedba mjera utvrđenih ovim programom financira se iz državnog proračuna, sukladno važećem *Cjeniku propisanih veterinarskih usluga koje se podmiruju iz sredstava državnog proračuna Republike Hrvatske.*

Ovlaštene veterinarske organizacije su dužne ponoviti uzorkovanje na vlastiti trošak u slučaju dostave hemolitičnih uzoraka koji nisu prikladni za laboratorijsko pretraživanje ili uzoraka za koje se ne može utvrditi sljedivost u skladu s člankom 17. stavkom 4. Naredbe.